Celfyddyd Rheoleiddio - Llywodraethu Gwleidyddol

Llythyr Aristeas

Derbyniodd y brenin yr ateb gyda chymeradwyaeth a gofynnodd i'r nesaf, 'Beth yw'r cymhwyster mwyaf hanfodol ar gyfer teyrnasu?' 'Cadw eich hun,' atebodd, 'yn rhydd rhag llwgrwobrwyo ac ymarfer sobrwydd drwy gydol y rhan fwyaf o'ch bywyd, anrhydeddu cyfiawnder uwchlaw popeth, a gwneud ffrindiau i ddynion o'r math hwn. Oherwydd mae Duw, hefyd, yn caru cyfiawnder! Llythyr Aristeas 8:12-13

Arwyddodd y brenin ei gytundeb a dywedodd wrth un arall, 'Beth yw hanfod brenhiniaeth?' Ac atebodd yntau, 'I reoli eich hun yn dda a pheidio â chael eich arwain ar gyfeiliorn gan gyfoeth na enwogrwydd i chwantau afresymol neu anweddus, dyma'r ffordd wirioneddol o reoli os ydych chi'n rhesymu'r mater yn dda. Oherwydd yr hyn sydd ei angen arnoch chi mewn gwirionedd yw eich eiddo chi, ac mae Duw yn rhydd o angen ac yn garedig gyda'r cyfan. Bydded eich meddyliau fel y byddent yn addas i ddyn, a pheidiwch â dymuno llawer o bethau ond dim ond yr hyn sy'n angenrheidiol ar gyfer rheoli! Llythyr Aristeas 8:15-16

Y diwrnod canlynol, dilynwyd yr un trefniant, a phan gafodd y brenin gyfle i ofyn cwestiynau i'r dynion, gofynnodd i'r cyntaf o'r rhai a oedd wedi'u gadael ar gyfer yr holi nesaf, Beth yw'r ffurf uchaf o lywodraeth? Ac atebodd, 'I reoli eich hun a pheidio â chael eich cario i ffwrdd gan ysgogiadau. Oherwydd mae gan bob dyn duedd naturiol benodol o feddwl. Mae'n debyg bod gan y rhan fwyaf o ddynion duedd at fwyd a diod a phleser, a brenhinoedd duedd at gaffael tiriogaeth ac enwogrwydd mawr. Ond mae'n dda bod cymedroldeb ym mhob peth. Llythyr Aristeas 8:26-27

Rhoddodd y brenin groeso caredig i'r dyn a gofynnodd i'r nesaf ateb y cwestiwn, sut y gallai osgoi bywyd o hwylustod a phleser? Ac atebodd, 'Pe bai'n cofio'n barhaus ei fod yn rheolwr ymerodraeth fawr ac yn arglwydd tyrfaoedd enfawr, ac na ddylai ei feddwl fod yn brysur gyda phethau eraill, ond, dylai fod yn ystyried bob amser sut y gallai hyrwyddo eu lles orau. Rhaid iddo weddïo hefyd ar Dduw na ddylid esgeuluso unrhyw ddyletswydd.' Llythyr Aristeas 9:17-18

...'Sut gall dyn gadw ei hun rhag balchder?' Ac atebodd, 'Os yw'n cynnal cydraddoldeb ac yn cofio bob amser ei fod yn ddyn sy'n llywodraethu dros ddynion. Ac mae Duw yn gwneud y balch yn ddi-rym, ac yn dyrchafu'r gostyngedig a'r addfwyn! Llythyr Aristeas 9:45-46

Dywedodd y brenin fod y dyn hwn, hefyd, wedi siarad yn dda, a gofynnodd i'r nesaf, Pwy ddylem ni ei benodi'n llywodraethwyr? Ac atebodd, 'Mae pawb sy'n casáu drygioni, ac yn dynwared eich ymddygiad eich hun yn gweithredu'n gyfiawn er mwyn iddynt gynnal enw da yn gyson. Oherwydd hyn yr ydych chi'n ei wneud, O Frenin nerthol,' meddai, 'a Duw yw'r un a roddodd goron cyfiawnder i chi.' Llythyr Aristeas 10:7-8

Treuliodd y brenin beth amser yn canmol y dyn hwn ac yna gofynnodd i'r olaf oll, Beth yw'r gamp fwyaf wrth reoli ymerodraeth? Ac atebodd, 'Y dylai'r deiliaid fyw mewn cyflwr o heddwch yn barhaus, a bod cyfiawnder yn cael ei weinyddu'n gyflym mewn achosion o anghydfod.' Llythyr Aristeas 10:23-24

Pumog

Oherwydd yr wyf fi'n ei adnabod ef, y bydd efe yn gorchymyn i'w blant a'i deulu ar ei ôl, a byddant hwy'n cadw ffordd yr ARGLWYDD, i wneuthur cyfiawnder a barn; fel y byddo'r ARGLWYDD yn dwyn ar Abraham yr hyn a lefarodd amdano. Genesis 18:19

Hefyd, darpari o blith yr holl bobl ddynion galluog, y rhai sy'n ofni Duw, dynion gwirionedd, yn casáu trachwant; a gosod y rhain arnynt, yn rheolwyr miloedd, ac yn rheolwyr cannoedd, yn rheolwyr hanner cant, ac yn rheolwyr degau. A bydded iddynt farnu'r bobl ym mhob amser: a bydded, y byddant yn dwyn pob mater mawr atat ti, ond hwy a farnu pob mater bach: felly y bydd yn haws i ti dy hun, a byddant yn dwyn y baich gyda thi. Exodus 18:21-22

Na chodwch adroddiad ffug: na roddwch eich llaw gyda'r drygionus i fod yn dyst anghyfiawn. Na ddilyn tyrfa i wneuthur drwg; ac na lefarwch mewn achos i ddirywio ar ôl llawer i wyrdroi barn: ac nac edrychwch ar ddyn tlawd yn ei achos. Na wyrdroi barn dy dlawd yn ei achos. Cadwch ymhell oddi wrth fater ffug; ac na ladd y diniwed a'r cyfiawn: oherwydd ni fyddaf yn cyfiawnhau'r drygionus. Exodus 23:1-3,6-7

Peidiwch â gwneud anghyfiawnder mewn barn: na pharcha wyneb y tlawd, na pharchu wyneb y cadarn: ond mewn cyfiawnder y barnwch eich cymydog. Peidiwch â gwneud anghyfiawnder mewn barn, mewn mesur, mewn pwysau, nac mewn mesur. Lefiticus 19:15,35

Cymerwch i chwi ddynion doethion, a deallus, ac adnabyddus ymhlith eich llwythau, a mi a'u gwnaf yn rheolwyr arnoch. A gorchmynnais i'ch barnwyr y pryd hwnnw, gan ddywedyd, Gwrandewch ar yr achosion rhwng eich brodyr, a barnwch yn gyfiawn rhwng pob dyn a'i frawd, a'r dieithryn sydd gydag ef. Nac ydych i barchu wyneb mewn barn; ond gwrandewch ar y bach yn ogystal â'r mawr; nac ofnwch wyneb dyn; oherwydd eiddo Duw yw'r farn: a'r achos sy'n rhy anodd i chwi, dewch ag ef ataf fi, a minnau a'i gwrandawaf. Deuteronomium 1:13,16-17

Yn awr gan hynny, gwrando, O Israel, ar y deddfau a'r barnedigaethau yr wyf yn eu dysgu i chwi, i'w gwneud, fel y byddoch fyw, ac yr ewch i mewn ac y meddiannwch y wlad yr hon y mae ARGLWYDD Dduw eich tadau yn ei rhoi i chwi. Deuteronomium 4:1

Y mae'n gweithredu barn yr amddifad a'r weddw, ac yn caru'r dieithryn, trwy roi bwyd a dillad iddo. Deuteronomium 10:18

Barnwyr a swyddogion a wnei di i ti yn dy holl byrth, y rhai y mae'r ARGLWYDD dy Dduw yn eu rhoi i ti, trwy dy lwythau: a byddant hwy'n barnu'r bobl â barn gyfiawn. Na wyrdroi barn; na pharchu wyneb, ac na chymer anrheg: oherwydd y mae anrheg yn dallu llygaid y doethion, ac yn gwyrdroi geiriau'r cyfiawn. Deuteronomium 16:18-19

A phan eisteddo ar orsedd ei frenhiniaeth, ysgrifenna efe iddo ef gopi o'r gyfraith hon mewn llyfr o'r hyn sydd gerbron yr offeiriaid y Lefiaid: A bydd gydag ef, a darllena ynddo holl ddyddiau ei einioes: fel y dysgo efe ofni'r ARGLWYDD ei Dduw, i gadw holl eiriau'r gyfraith hon a'r deddfau hyn, i'w

gwneud: Fel na ddyrchafo ei galon uwchlaw ei frodyr, ac na throi oddi wrth y gorchymyn, i'r llaw dde, nac i'r llaw aswy: fel y estynno ei ddyddiau yn ei frenhiniaeth, efe a'i blant, yng nghanol Israel. Deuteronomium 17:18-20

Na wyt i wyrdroi barn y dieithryn, na'r amddifad; ac na chymryd dillad gweddw yn wystl: Deuteronomium 24:17

Os bydd dadl rhwng dynion, a'u bod yn dod i farn, fel y gallo'r barnwyr eu barnu; yna byddant yn cyfiawnhau'r cyfiawn, ac yn condemnio'r drygionus. Deuteronomium 25:1

Melltigedig fyddo'r hwn a wyrdroi barn y dieithryn, yr amddifad, a'r weddw. A dyweded yr holl bobl, Amen. Deuteronomium 27:19

Hanes

Eto i gyd, cododd yr ARGLWYDD farnwyr, a'u gwaredodd o law'r rhai a'u hysbeiliasant. Barnwyr 2:16

Fy nghalon sydd tuag at lywodraethwyr Israel, a gynigiasant eu hunain yn wirfoddol ymhlith y bobl. Bendithiwch yr ARGLWYDD. Barnwyr 5:9

A theyrnasodd Dafydd dros holl Israel; a gweithredodd Dafydd farn a chyfiawnder i'w holl bobl. 2 Samuel 8:15

Dywedodd Duw Israel, llefarodd Craig Israel wrthyf, Rhaid i'r hwn sy'n llywodraethu dros ddynion fod yn gyfiawn, yn llywodraethu mewn ofn Duw. A bydd fel goleuni'r wawr, pan godo'r haul, sef bore heb gymylau; fel y glaswellt tyner yn tyfu o'r ddaear gan ddisgleirio ar ôl glaw. 2 Samuel 23:3-4

Ac yn awr, O ARGLWYDD fy Nuw, ti a wnaethost dy was yn frenin yn lle Dafydd fy nhad: a minnau ond plentyn bach: ni wn sut i fynd allan na dod i mewn. Ac y mae dy was yng nghanol dy bobl a ddewisaist, pobl fawr, na ellir eu rhifo na'u cyfrif oherwydd eu lluosogrwydd. Felly dyro i'th was galon ddeallus i farnu dy bobl, fel y gallaf wahaniaethu rhwng da a drwg: canys pwy a all farnu dy bobl mor fawr hyn? A phlesiodd yr Arglwydd y gair, i Solomon ofyn y peth hwn. A dywedodd Duw wrtho, Oherwydd i ti ofyn y peth hwn, ac na ofynnaist i ti dy hun hir oes; na gofynnaist gyfoeth i ti dy hun, na gofynnaist fywyd dy elynion; ond gofynnaist i ti dy hun ddealltwriaeth i ganfod barn; Wele, gwneuthum yn ôl dy eiriau: wele, rhoddais i ti galon ddoeth a deallus; fel nad oedd neb tebyg i ti o'th flaen, ac ni chod neb tebyg i ti ar dy ôl. 1 Brenhinoedd 3:7-12

A chlywodd holl Israel am y farn a roddasai'r brenin; ac ofnasant y brenin: canys gwelsant fod doethineb Duw ynddo ef, i wneuthur barn. 1 Brenhinoedd 3:28

Ac os rhodi di ger fy mron i, fel y rhodiodd Dafydd dy dad, mewn uniondeb calon, ac mewn uniondeb, i wneuthur yn ôl yr hyn oll a orchmynnais i ti, a chadw fy neddfau a'm barnedigaethau: Yna y sicraf orsedd dy frenhiniaeth ar Israel am byth, fel yr addewais i Dafydd dy dad, gan ddywedyd, Ni fydd yn ôl gŵr i ti ar orsedd Israel. 1 Brenhinoedd 9:4-5

Gwyn eu byd dy ddynion, gwyn eu byd dy weision hyn, sy'n sefyll yn wastad ger dy fron, ac sy'n clywed dy ddoethineb. Bendigedig fyddo'r ARGLWYDD dy Dduw, a'th ymhyfrydodd ynot, i'th

osod ar orsedd Israel: oherwydd carodd yr ARGLWYDD Israel am byth, am hynny y'th wnaeth yn frenin, i wneuthur barn a chyfiawnder. 1 Brenhinoedd 10:8-9

A'r gŵr Jeroboam oedd ŵr cadarn o ddewrder: a phan welodd Solomon fod y gŵr ifanc yn ddiwyd, efe a'i gwnaeth ef yn arlywydd ar holl ofal tŷ Joseff. 1 Brenhinoedd 11:28

Felly teyrnasodd Dafydd dros holl Israel, a gweithredodd farn a chyfiawnder ymhlith ei holl bobl. 1 Cronicl 18:14

Yna y ffynni, os gofali gyflawni'r deddfau a'r barnedigaethau a orchmynnodd yr ARGLWYDD i Moses ynghylch Israel: bydd yn gryf, a dewr; nac ofna, ac na ddychryna. 1 Cronicl 22:13

Hefyd mi a gadarnhaf ei frenhiniaeth ef am byth, os bydd efe yn gyson wrth wneud fy ngorchmynion a'm barnedigaethau, fel y mae heddiw. 1 Cronicl 28:7

A chadarnhaodd Solomon mab Dafydd yn ei frenhiniaeth, ac yr oedd yr ARGLWYDD ei Dduw gydag ef, ac a'i mawrhaodd ef yn ddirfawr. 2 Cronicl 1:1

Dyro i mi yn awr ddoethineb a gwybodaeth, fel y gallof fynd allan a dod i mewn o flaen y bobl hyn: canys pwy a all farnu dy bobl hyn, sydd mor fawr? A dywedodd Duw wrth Solomon, Oherwydd bod hyn yn dy galon, a phan na ofynnaist gyfoeth, na chyfoeth, nac anrhydedd, na bywyd dy elynion, ac eto na ofynnaist hir oes; ond gofynnaist ddoethineb a gwybodaeth i ti dy hun, fel y gallet farnu fy mhobl, y rhai y'th wneuthum yn frenin arnynt: rhoddwyd doethineb a gwybodaeth i ti; a rhoddaf i ti gyfoeth, a chyfoeth, ac anrhydedd, fel na chafodd yr un o'r brenhinoedd a fu o'th flaen, ac ni chaiff yr un ar dy ôl y fath. 2 Cronicl 1:10-12

A phenderfynodd Solomon adeiladu tŷ i enw'r ARGLWYDD, a thŷ i'w frenhiniaeth. Dywedodd Huram hefyd, "Bendigedig fyddo ARGLWYDD Dduw Israel, yr hwn a wnaeth nef a daear, yr hwn a roddes i'r brenin Dafydd fab doeth, wedi'i feddwi â doethineb a deall, a allai adeiladu tŷ i'r ARGLWYDD, a thŷ i'w frenhiniaeth." 2 Cronicl 2:1,12

Ac o ran ti, os rhodi di ger fy mron i, fel y rhodiodd Dafydd dy dad, a gwneud yn ôl yr hyn oll a orchmynnais i ti, a chadw fy neddfau a'm barnedigaethau; yna y sicraf orsedd dy frenhiniaeth, fel y cyfamodais â Dafydd dy dad, gan ddywedyd, Ni fydd yn brin o ti ŵr i fod yn llywodraethwr yn Israel. 2 Cronicl 7:17-18

Bendigedig fyddo'r ARGLWYDD dy Dduw, yr hwn a ymhyfrydodd ynot ti i'th osod ar ei orsedd, i fod yn frenin dros yr ARGLWYDD dy Dduw: oherwydd caru dy Dduw Israel, i'w sefydlu hwynt am byth, am hynny y gwnaeth efe di yn frenin arnynt, i wneuthur barn a chyfiawnder. 2 Cronicl 9:8

A dywedodd wrth y barnwyr, "Gwyliwch beth a wnewch: oherwydd nid dros ddyn yr ydych yn barnu, ond dros yr ARGLWYDD, yr hwn sydd gyda chwi yn y farn. Felly yn awr bydded ofn yr ARGLWYDD arnoch; gwnewch hynny: oherwydd nid oes anwiredd gyda'r ARGLWYDD ein Duw, nac anfri ar wyneb, na chymryd rhoddion." 2 Cronicl 19:6-7

Gadewch waith tŷ Dduw hwn yn ei le; bydded i lywodraethwr yr Iddewon a henuriaid yr Iddewon adeiladu tŷ Duw yn ei le. Esra 6:7

Oherwydd yr oedd Esra wedi paratoi ei galon i geisio cyfraith yr ARGLWYDD, ac i'w gwneud, ac i ddysgu deddfau a barnedigaethau yn Israel. Esra 7:10

A thithau, Esra, yn ôl doethineb dy Dduw, yr hwn sydd yn dy law, gosod ynadon a barnwyr, i farnu'r holl bobl sydd y tu hwnt i'r afon, y rhai oll sy'n adnabod cyfreithiau dy Dduw; a dysg di'r rhai nad ydynt yn eu hadnabod. A phwy bynnag ni wna gyfraith dy Dduw, a chyfraith y brenin, gweithredir barn yn fuan arno, boed i farwolaeth, neu i alltudiaeth, neu i atafaelu eiddo, neu i garchar. Esra 7:25-26

Fy mod i wedi rhoi fy mrawd Hanani, a Hananeia llywodraethwr y palas, yn gyfrifol am Jerwsalem: oherwydd yr oedd yn ŵr ffyddlon, ac yn ofni Duw yn fwy na llawer. Nehemeia 7:2

Oherwydd Mordecai yr Iddew oedd nesaf at y brenin Ahasferus, ac yn fawr ymhlith yr Iddewon, ac yn gymeradwy gan lu o'i frodyr, yn ceisio cyfoeth ei bobl, ac yn llefaru heddwch wrth ei holl had. Esther 10:3

Dewiswn i ni farn: gadewch inni wybod yn ein plith ein hunain beth sy'n dda. Job 34:4

Salmau

Ond bydd yr ARGLWYDD yn para am byth: efe a baratoodd ei orsedd i farn. Ac efe a farna'r byd mewn cyfiawnder, efe a weinydda farn i'r bobl mewn uniondeb. Salm 9:7-8

Y mae'n caru cyfiawnder a barn: y mae'r ddaear yn llawn o ddaioni'r ARGLWYDD. Salm 33:5

Gwyn ei byd y genedl y mae'r Arglwydd yn Dduw iddi; a'r bobl a ddewisodd efe yn etifeddiaeth iddo'i hun. Salm 33:12

Oherwydd y mae'r ARGLWYDD yn caru barn, ac nid yw'n gadael ei saint; fe'u cedwir am byth: ond torrir ymaith had y drygionus. Y mae genau'r cyfiawn yn llefaru doethineb, a'i dafod yn llefaru am farn. Salm 37:28,30

Dyro dy farnedigaethau i'r brenin, O Dduw, a'th gyfiawnder i fab y brenin. Efe a farna dy bobl â chyfiawnder, a'th dlawd â barn. Efe a farna dlodion y bobl, efe a achub blant yr anghenus, ac a ddryllia'r gorthrymwr. Salm 72:1-2,4

Amddiffyn y tlawd a'r amddifad: gwnewch gyfiawnder i'r cystuddiedig a'r anghenus. Achubwch y tlawd a'r anghenus: gwaredwch hwy o law'r drygionus. Salm 82:3-4

Cyfiawnder a barn yw trigfa dy orsedd: trugaredd a gwirionedd a ânt o'th flaen. Salm 89:14

Ond bydd barn yn dychwelyd at gyfiawnder: a bydd yr holl rai uniawn o galon yn ei dilyn. Salm 94:15

Cymylau a thywyllwch sydd o'i gwmpas: cyfiawnder a barn yw trigfa ei orsedd. Salm 97:2

Mae nerth y brenin hefyd yn caru barn; ti sy'n sefydlu uniondeb, ti sy'n gweithredu barn a chyfiawnder yn Jacob. Salm 99:4

Y mae'r ARGLWYDD yn gweithredu cyfiawnder a barn i bawb sy'n cael eu gorthrymu. Salm 103:6

Gwyn eu byd y rhai sy'n cadw barn, a'r sawl sy'n gwneud cyfiawnder bob amser. Salm 106:3

Gwirionedd a barn yw gweithredoedd ei ddwylo; y mae ei holl orchmynion yn sicr. Salm 111:7

Dewisais ffordd y gwirionedd: gosodais dy farnedigaethau o'm blaen. Dysg i mi farn dda a gwybodaeth: oherwydd credais i'th orchmynion. Tyngais, a'i gyflawniaf, y cadwaf dy farnedigaethau cyfiawn. Gwneuthum farn a chyfiawnder: na'm gada i'm gorthrymwyr. Salm 119:30,66,106,121

Gwyn ei fyd y sawl sydd â Duw Jacob yn gymorth iddo, y mae ei obaith yn yr ARGLWYDD ei Dduw: Yr hwn a wnaeth nefoedd a daear, y môr a'r cyfan sydd ynddo: yr hwn sy'n cadw gwirionedd am byth: yr hwn sy'n gweithredu barn i'r gorthrymedig: yr hwn sy'n rhoi bwyd i'r newynog. Yr ARGLWYDD sy'n rhyddhau'r carcharorion. Salm 146:5-7

Diarhebion y Brenin Solomon

Diarhebion Solomon mab Dafydd, brenin Israel; I wybod doethineb a chyfarwyddyd; i ddeall geiriau deallus; i dderbyn cyfarwyddyd doethineb, cyfiawnder, a barn, a chyflawnrwydd; i roi doethineb i'r syml, ac i'r llanc wybodaeth a doethineb. Diarhebion 1:1-4

Oherwydd yr ARGLWYDD sy'n rhoi doethineb: o'i enau y daw gwybodaeth a dealltwriaeth. Y mae'n cadw doethineb cadarn i'r cyfiawn: bwced yw efe i'r rhai sy'n cerdded yn unionsyth. Y mae'n cadw llwybrau barn, ac yn amddiffyn ffordd ei saint. Yna y byddi'n deall cyfiawnder, a barn, ac uniondeb; ie, pob llwybr da. Diarhebion 2:6-9

Ofn yr ARGLWYDD yw casáu drwg: balchder, a thrahausder, a ffordd ddrwg, a genau twyllodrus, yr wyf yn eu casáu. Cyngor yw eiddof fi, a doethineb cadarn: deall yw fy mod i; y mae nerth i mi. Trwof fi y mae brenhinoedd yn teyrnasu, a thywysogion yn gorchymyn cyfiawnder. Trwof fi y mae tywysogion yn llywodraethu, a phendefigion, sef holl farnwyr y ddaear. Diarhebion 8:13-16

Llaw y diwyd a lywodraetha: ond y diog a fydd dan dreth. Diarhebion 12:24

Mae dedfryd ddwyfol yng ngwefusau'r brenin: nid yw ei enau'n troseddu mewn barn. Mae'n ffiaidd i frenhinoedd wneud drygioni: oherwydd trwy gyfiawnder y sicrheir yr orsedd. Gwefusau cyfiawn yw hyfrydwch brenhinoedd; a'r hwn sy'n llefaru'n union y maent yn ei garu. Diarhebion 16:10,12-13

Gwell yw'r un sy'n araf i ddigio na'r cadarn; a'r un sy'n rheoli ei ysbryd na'r un sy'n cymryd dinas. Diarhebion 16:32

Y mae dyn drygionus yn cymryd rhodd o'i fynwes i wyrdroi ffyrdd barn. Diarhebion 17:23

Nid da yw derbyn wyneb y drygionus, na dymchwel y cyfiawn mewn barn. Diarhebion 18:5

Y mae brenin sy'n eistedd ar orsedd barn yn gwasgaru pob drwg â'i lygaid. Diarhebion 20:8

Y mae brenin doeth yn gwasgaru'r drygionus, ac yn dwyn yr olwyn drostynt. Diarhebion 20:26

Trugaredd a gwirionedd a gadwa'r brenin: a thrugaredd a gynhelir ei orsedd. Diarhebion 20:28

Mae gwneud cyfiawnder a barn yn fwy derbyniol gan yr ARGLWYDD nag aberth. Bydd lladrad y drygionus yn eu difetha; oherwydd gwrthodant wneud barn. Diarhebion 21:3,7

Llawenydd i'r cyfiawn yw gwneud barn: ond dinistr fydd i weithredwyr anwiredd. Diarhebion 21:15

Y mae'r pethau hyn hefyd yn perthyn i'r doeth. Nid da yw derbyn wyneb mewn barn. Yr hwn a ddywed wrth y drygionus, Cyfiawn wyt ti; ef a felltithia'r bobloedd, a'i ffieiddio ef a'r cenhedloedd: Ond i'r rhai a'i ceryddant ef y bydd llawenydd, a bendith dda a ddaw arnynt. Diarhebion 24:23-25

Fel dinas wedi ei dryllio, a heb furiau, y mae'r hwn nad oes ganddo reolaeth dros ei ysbryd ei hun. Diarhebion 25:28

Nid yw dynion drwg yn deall barn: ond y rhai sy'n ceisio'r ARGLWYDD sy'n deall pob peth. Diarhebion 28:5

Fel llew yn rhuo, ac arth yn crwydro; felly y mae llywodraethwr drygionus dros y bobl dlawd. Diarhebion 28:15

Pan fydd y cyfiawn mewn awdurdod, bydd y bobl yn llawenhau: ond pan fydd y drygionus yn teyrnasu, bydd y bobl yn galaru. Diarhebion 29:2

Y brenin trwy farn sy'n sefydlu'r wlad: ond y sawl sy'n derbyn rhoddion sy'n ei dinistrio. Diarhebion 29:4

Os gwrandewa llywodraethwr ar gelwyddau, bydd ei holl weision yn ddrwg. Diarhebion 29:12

Y brenin sy'n barnu'r tlodion yn ffyddlon, bydd ei orsedd yn sefydlog am byth. Diarhebion 29:14

Mae llawer yn ceisio ffafr y llywodraethwr; ond barn pob dyn sy'n dod oddi wrth yr ARGLWYDD. Diarhebion 29:26

Nid yw i frenhinoedd, Lemuel, nid yw i frenhinoedd yfed gwin; nac i dywysogion ddiod gref: Rhag iddynt yfed, ac anghofio'r gyfraith, a gwyrdroi barn yr un o'r rhai gorthrymedig. Diarhebion 31:4-5

Agor dy enau dros y mud yn achos pawb a osodwyd i ddinistr. Agor dy enau, barn yn gyfiawn, a dadleu achos y tlawd a'r anghenus. Diarhebion 31:8-9

Ac yn ogystal, gwelais dan yr haul le barn, fod drygioni yno; a lle cyfiawnder, fod drygioni yno. Dywedais yn fy nghalon, Duw a farna'r cyfiawn a'r drygionus: oherwydd y mae amser yno i bob pwrpas ac i bob gwaith. Pregethwr 3:16-17

Os gweli di orthrwm y tlawd, a gwyrdroi barn a chyfiawnder mewn talaith, na ryfedda at y peth: canys yr hwn sydd uwch na'r uchaf sydd yn edrych; ac y mae uwch na hwynt hwy. Pregethwr 5:8

Ni theimla neb a gadwo'r gorchymyn ddim drwg: a chalon y dyn doeth sy'n canfod amser a barn. Oherwydd i bob pwrpas y mae amser a barn, am hynny y mae trueni dyn yn fawr arno. Pregethwr 8:5-6

Proffwydi

Dysgwch wneud daioni; ceisiwch farn, rhyddhawch y gorthrymedig, barnwch yr amddifad, dadleuwch dros y weddw. Eseia 1:17

Oherwydd i ni y ganwyd plentyn, i ni y rhoddwyd mab: a bydd y llywodraeth ar ei ysgwydd: a'i enw ef a elwir yn Rhyfeddol, Cynghorydd, Duw Cadarn, Tad Tragwyddol, Tywysog Heddwch. Ni fydd diwedd ar gynnydd ei lywodraeth a'i heddwch, ar orsedd Dafydd, ac ar ei frenhiniaeth, i'w threfnu, a'i sefydlu â barn a chyfiawnder o hyn ymlaen hyd yn oed am byth. Sêl ARGLWYDD y Lluoedd a wna hyn. Eseia 9:6-7

Gwae'r rhai sy'n gorchymyn dedfrydau anghyfiawn, ac sy'n ysgrifennu'r llwgrwobrwyon a orchmynasant; i droi'r anghenus o farn, ac i gymryd hawl oddi wrth dlodion fy mhobl, fel y byddo gweddwon yn ysglyfaeth iddynt, ac iddynt ladrata'r amddifad! Eseia 10:1-2

A thrwy drugaredd y sefydlir yr orsedd: ac efe a eistedd arni mewn gwirionedd ym mhabell Dafydd, gan farnu, a cheisio barn, a brysio cyfiawnder. Eseia 16:5

Wele, bydd brenin yn teyrnasu mewn cyfiawnder, a thywysogion yn llywodraethu mewn barn. Eseia 32:1

Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD, Cadwch farn, a gwnewch gyfiawnder: oherwydd mae fy iachawdwriaeth yn agos i ddod, a'm cyfiawnder i'w ddatguddio. Eseia 56:1

A thynga, Byw yw'r ARGLWYDD, mewn gwirionedd, mewn barn, ac mewn cyfiawnder; a bendithiant y cenhedloedd ynddo ef, ac ynddo ef y gogoniant. Jeremeia 4:2

Ond bydded i'r sawl sy'n ymffrostio ymffrostio yn hyn, ei fod yn fy neall ac yn fy adnabod i, mai myfi yw'r ARGLWYDD, yr un sy'n arfer trugaredd, barn a chyfiawnder ar y ddaear: oherwydd yn y pethau hyn yr wyf yn ymhyfrydu, medd yr ARGLWYDD. Jeremeia 9:24

O dŷ Dafydd, fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Gweithredwch farn yn y bore, a gwaredwch yr hwn a ysbeiliwyd o law y gorthrymwr, rhag i'm llid fynd allan fel tân, a llosgi fel na all neb ei ddiffodd, oherwydd drygioni eich gweithredoedd. Jeremeia 21:12

Fel hyn y dywed yr ARGLWYDD; Gweithredwch farn a chyfiawnder, a gwaredwch yr ysbeiliedig o law'r gorthrymwr: ac na wnewch gam, na thrais y dieithr, yr amddifad, na'r weddw, ac na thywalltwch waed diniwed yn y lle hwn. Jeremeia 22:3

Wele, y dyddiau'n dod, medd yr ARGLWYDD, y byddaf yn codi i Dafydd gangen gyfiawn, a bydd Brenin yn teyrnasu ac yn ffynnu, ac yn gweithredu barn a chyfiawnder yn y ddaear. Jeremeia 23:5

Yn y dyddiau hynny, ac yn yr amser hwnnw, y byddaf yn gwneud i gangen cyfiawnder dyfu i fyny i Dafydd; ac efe a weithia farn a chyfiawnder yn y tir. Jeremeia 33:15

Yr hwn ni roddodd ar usuriaeth, ac ni chymerodd unrhyw gynnydd, yr hwn a dynnodd ei law oddi wrth anwiredd, a weithiaodd farn wirioneddol rhwng dyn a dyn, a rodiodd yn fy neddfau, ac a gadwodd fy marnedigaethau, i wneud yn wirioneddol; cyfiawn yw efe, efe a fydd byw yn sicr, medd yr Arglwydd DDUW. Eseciel 18:8-9

Fel hyn y dywed yr Arglwydd DDUW; Bydded yn ddigon i chwi, tywysogion Israel: bwriwch ymaith drais ac anrhaith, a gweithredwch farn a chyfiawnder; tynnwch ymaith eich gorchfygiadau oddi ar fy mhobl, medd yr Arglwydd DDUW. Eseciel 45:9

Am hynny, O frenin, bydded fy nghyngor yn dderbyniol i ti, a thorr dy bechodau ymaith trwy gyfiawnder, a'th anwireddau trwy ddangos trugaredd i'r tlodion; os bydd yn ymestyn dy heddwch. Yn awr, myfi Nebuchadnesar, yn canmol ac yn dyrchafu ac yn anrhydeddu Brenin y nefoedd, y mae ei holl weithredoedd yn wirionedd, a'i ffyrdd yn farn: a'r rhai sy'n rhodio mewn balchder y mae efe yn gallu eu darostwng. Daniel 4:27,37

Yna ysgrifennodd y brenin Dareius at yr holl bobloedd, cenedloedd ac ieithoedd sy'n byw yn yr holl ddaear; Heddwch a amlhewch i chwi. Yr wyf yn gorchymyn, fod pobl ym mhob teyrnas yn fy nheyrnas i grynu ac ofni o flaen Duw Daniel: oherwydd efe yw'r Duw byw, ac yn gadarn am byth, a'i deyrnas ni ddinistrir, a'i lywodraeth a fydd hyd y diwedd. Efe sy'n gwaredu ac yn achub, ac efe sy'n gweithio arwyddion a rhyfeddodau yn y nefoedd ac ar y ddaear, yr hwn a achubodd Daniel o law'r llewod. Daniel 6:25-27

Am hynny tro at dy Dduw: cadw drugaredd a barn, ac aros wrth dy Dduw yn wastadol. Hosea 12:6

Casewch y drwg, a charwch y da, a sefydlwch farn yn y porth: efallai y bydd ARGLWYDD Dduw y lluoedd yn drugarog wrth weddill Joseff. Ond bydded i farn redeg i lawr fel dyfroedd, a chyfiawnder fel nant gref. Amos 5:15,24

Fel hyn y llefara ARGLWYDD y lluoedd, gan ddywedyd, Gweithredwch farn gywir, a dangoswch drugaredd a thrugaredd bob un i'w frawd: Ac na orthrymwch y weddw, na'r amddifad, y dieithr, na'r tlawd; ac na ddychmygwch ddrwg yn erbyn ei frawd yn eich calon. Sechareia 7:9-10

Dyma'r pethau a wnewch; Dywedwch y gwir bob un wrth ei gymydog; gweithredwch farn gwirionedd a heddwch yn eich pyrth: Ac na ddychmygwch ddrwg yn eich calonnau yn erbyn ei gymydog; ac na charwch lw celwydd: canys y pethau hyn i gyd yr wyf fi yn eu casáu, medd yr ARGLWYDD. Sechareia 8:16-17

Efengylau

Ond dywedodd Iesu, "Gadewch i blant bach ddod ataf fi, a pheidiwch â'u rhwystro; oherwydd eiddo'r cyfryw yw teyrnas nefoedd." Mathew 19:14

Pwy, ynteu, yw gwas ffyddlon a doeth, yr hwn a osododd ei arglwydd yn arlywydd ar ei dŷ, i roi iddynt fwyd yn ei bryd? Yn wir, meddaf i chwi, y bydd efe yn ei osod yn arlywydd ar ei holl eiddo. Mathew 24:45,47

Dywedodd ei arglwydd wrtho, Da iawn, gwas da a ffyddlon; buost yn ffyddlon dros ychydig, mi a'th wnaf yn arglwydd dros lawer: dos i mewn i lawenydd dy arglwydd. Dywedodd ei arglwydd wrtho,

Da iawn, gwas da a ffyddlon; buost yn ffyddlon dros ychydig, mi a'th wnaf yn arglwydd dros lawer: dos i mewn i lawenydd dy arglwydd. Mathew 25:21,23

Ond galwodd Iesu hwy ato, ac a ddywedodd wrthynt, Chwi a wyddoch fod y rhai a gyfrifir yn arglwyddiaethu dros y Cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt; a'u rhai mawr yn arfer awdurdod arnynt. Ond nid felly y bydd yn eich plith chwi: ond pwy bynnag a fynno fod yn fawr yn eich plith, bydded yn weinidog i chwi: a phwy bynnag ohonoch a fynno fod yn flaenaf, bydded yn was i bawb. Oherwydd ni ddaeth Mab y dyn hyd yn oed i gael ei wasanaethu, ond i weinidogaethu, ac i roi ei einioes yn bridwerth dros lawer. Marc 10:42-45

Peidiwch â barnu yn ôl yr olwg, ond barnwch farn gyfiawn. A yw ein cyfraith ni yn barnu unrhyw ddyn, cyn iddi ei glywed, a gwybod beth y mae'n ei wneud? Ioan 7:24,51

Epistolau

Neu'r hwn sy'n annog, ar anogaeth: yr hwn sy'n rhoi, gwneler ef yn syml; yr hwn sy'n llywodraethu, gyda diwydrwydd; yr hwn sy'n dangos trugaredd, gyda llawenydd. Rhufeiniaid 12:8

Bydded pob enaid yn ddarostyngedig i'r awdurdodau uwch. Oherwydd nid oes awdurdod ond Duw: y pwerau sydd wedi eu hordeinio gan Dduw. Pwy bynnag felly sy'n gwrthsefyll y awdurdod, mae'n gwrthsefyll ordinhad Duw: a'r rhai sy'n gwrthsefyll a dderbyniant iddynt eu hunain gondemniad. Oherwydd nid yw llywodraethwyr yn ofn i weithredoedd da, ond i'r drwg. Oni fyddi di'n ofni'r awdurdod? Gwna'r hyn sy'n dda, a chei glod ganddi: Oherwydd gweinidog Duw yw ef i ti er daioni. Ond os gwnei di'r hyn sy'n ddrwg, ofna; oherwydd nid yw'n dwyn y cleddyf yn ofer: oherwydd gweinidog Duw yw ef, dialwr i weithredu digofaint ar yr hwn sy'n gwneud drwg. Rhufeiniaid 13:1-4

Ymostyngwch i bob ordinhad dynol er mwyn yr Arglwydd: boed i'r brenin, fel yr uwch; neu i lywodraethwyr, fel y rhai a anfonir ganddo i gosbi drygionus, ac i ganmol y rhai sy'n gwneud daioni. 1 Pedr 2:13-14

Apocryffa

Cododd yr Arglwydd ysbryd Cyrus brenin y Persiaid, ac fe gyhoeddodd drwy ei holl deyrnas, a thrwy ysgrifennu hefyd, Gan ddywedyd, Fel hyn y dywed Cyrus brenin y Persiaid; Arglwydd Israel, yr Arglwydd Goruchaf, a'm gwnaeth i'n frenin ar yr holl fyd, Ac a orchmynnodd i mi adeiladu tŷ iddo yn Jerwsalem yn Jwdea. 1 Esdras 2:2-4

A gorchmynnodd hefyd i Sisinnes, llywodraethwr Syria a Phenice, a Sathrabuzanes, a'u cymdeithion, a'r rhai a benodwyd yn llywodraethwyr yn Syria a Phenice, fod yn ofalus i beidio ag ymyrryd â'r lle, ond caniatáu i Zorobabel, gwas yr Arglwydd, a llywodraethwr Jwdea, a henuriaid yr Iddewon, adeiladu tŷ'r Arglwydd yn y lle hwnnw. 1 Esras 6:27

Oherwydd roedd gan Esdras fedr mawr iawn, fel nad oedd yn hepgor dim o gyfraith a gorchmynion yr Arglwydd, ond yn dysgu'r dedfrydau a'r barnedigaethau i holl Israel. 1 Esdras 8:7

Felly bydd yr holl genhedloedd yn moliannu'r Arglwydd, a'i bobl yn cyffesu Duw, a'r Arglwydd yn dyrchafu ei bobl; a bydd pawb sy'n caru'r Arglwydd Dduw mewn gwirionedd a chyfiawnder yn llawenhau, gan ddangos trugaredd i'n brodyr. Tobit 14:7

Ar ôl hynny, daethum yn arglwydd dros lawer o genhedloedd ac roedd gen i lywodraeth dros yr holl fyd, heb ymddwyn yn uchelgeisiol o ran fy awdurdod, ond gan ymddwyn yn deg ac yn addfwyn bob amser, roeddwn i'n bwriadu sefydlu fy ninasyddion mewn bywyd tawel yn barhaus, a gwneud fy nheyrnas yn heddychlon, ac yn agored i daith i'r arfordiroedd eithaf, i adnewyddu heddwch, yr hyn a ddymunir gan bob dyn. Ychwanegiadau at Esther 13:2

Clywch felly, O frenhinoedd, a deallwch; dysgwch, chwi sy'n farnwyr eithafoedd y ddaear. Gwrandewch, chwi sy'n llywodraethu'r bobloedd, a gorfoleddwch yn llu o genhedloedd. Oherwydd rhoddwyd i chwi nerth gan yr Arglwydd, a brenhiniaeth gan y Goruchaf, a fydd yn profi eich gweithredoedd, ac yn chwilio allan eich cynghorion. Doethineb Solomon 6:1-3

Felly mae awydd doethineb yn arwain at frenhiniaeth. Os yw eich hyfrydwch mewn gorseddau a theyrnwialeni, O frenhinoedd y bobl, anrhydeddwch ddoethineb, fel y gallwch deyrnasu am byth. Doethineb Solomon 6:20-21

Os yw cyfoeth yn eiddo i'w ddymuno yn y bywyd hwn; beth sy'n gyfoethocach na doethineb, sy'n gweithio pob peth? Ac os yw doethineb yn gweithio; pwy o'r holl rai sydd yn weithiwr mwy cyfrwys na hi? Ac os yw dyn yn caru cyfiawnder, ei llafur hi yw rhinweddau: oherwydd mae hi'n dysgu dirwest a doethineb, cyfiawnder a dewrder: sef pethau o'r fath, gan na all dynion gael dim mwy proffidiol yn eu bywyd. Doethineb Solomon 8:5-7

Achub yr hwn sy'n dioddef cam o law'r gorthrymwr; a phaid â digalonni pan fyddi'n eistedd mewn barn. Sirach 4:9

Am law'r crefftwr y canmolir y gwaith: a llywodraethwr doeth y bobl am ei araith. Sirach 9:17

Bydd barnwr doeth yn cyfarwyddo ei bobl; a llywodraeth dyn call yw trefn dda. Fel y mae barnwr y bobl ei hun, felly y mae ei swyddogion; a pha fath o ddyn yw llywodraethwr y ddinas, felly y mae pawb sy'n byw ynddi. Mae brenin annoeth yn dinistrio ei bobl; ond trwy ddoethineb y rhai sydd mewn awdurdod y bydd y ddinas yn cael ei phreswylio. Sirach 10:1-3

Mae ofn yr Arglwydd yn mynd o flaen cael awdurdod: ond garwder a balchder yw ei golli. Gwŷr mawr, a barnwyr, a pherchenogion, a anrhydeddir; eto nid oes un ohonynt yn fwy na'r hwn sy'n ofni'r Arglwydd. Sirach 10:21,24

Oherwydd wrth rannu cenhedloedd yr holl ddaear, gosododd efe lywodraethwr ar bob pobl; ond Israel yw rhan yr Arglwydd: Sirach 17:17
Y rhai sy'n ofni'r Arglwydd a gânt farn, ac a gynnauant gyfiawnder fel goleuni. Sirach 32:16

Rhoddodd iddo ei orchmynion, ac awdurdod yn neddfau barnedigaethau, fel y dysgai efe y tystiolaethau i Jacob, ac y hysbysu Israel yn ei gyfreithiau. Sirach 45:17

Am fod yn drugarog, meddiannodd Dafydd orsedd teyrnas dragwyddol. 1 Macabeaid 2:57

Felly canodd y bobl weithredoedd Simon, ac i ba ogoniant yr oedd yn meddwl dwyn ei genedl, a'i gwnaeth yn llywodraethwr ac yn archoffeiriad iddynt, oherwydd iddo wneud yr holl bethau hyn, ac am y cyfiawnder a'r ffydd a gadwodd i'w genedl, ac am hynny yr oedd yn ceisio dyrchafu ei bobl ym mhob modd. 1 Macabeaid 14:35